

foregår herhjemme i Danmark, og at vi i øvrigt kan åbne for en omsætning her i landet til gavn for befolkningen.

Tom Behnke (FP):

Til skatteministeren: Jo, jeg har forstået forslaget.

Det, der gøres ulovligt, er at formidle udenlandsk spil her i landet. Det vil sige, at jeg ikke må have lov til at udbyde det, men ministeriet bør være opmærksom på, at der er noget, der hedder Internettet. Det vil sige, at man ikke i nutidens Danmark kan forhindre, at det finder sted. Det er fuldstændig umuligt at forhindre, at det sker. Hvorfor dog så ikke i det mindste lade handelen foregå i Danmark, således at omsætningen også ligger i Danmark?

Ministeren siger så, at det, der er vigtigt, når man taler om spil, er, at overskuddet går til nogle positive velgørende formål. Ja, det er da en sød tanke, og vi støtter den også i Fremskridtspartiet. Det er jo ikke nær det, at det er vigtigt, at pengene går til de formål, som de nu engang går til, men virkeligheden er jo, at hvis ikke de fandtes, hvis ikke der blev udbudt nogen former for offentlige spil her i landet, så ville borgerne finde på noget andet at spille på. Så ville man jo bare spille på en anden måde.

Det, at man nu trækker nogle penge ud til nogle positive formål, er sådan set bare for at få det til at glide lidt lettere ned. Så er det ligesom acceptabelt, at folk spiller, men folk vil spille, uanset om pengene går til det ene eller det andet. Sådan er det.

I forhold til EU er det jo også sådan, at vi helst her ser, at befolkningen køber dansk, handler dansk, i det hele taget sørger for, at omsætningen i samfundet, så vidt det er muligt, bliver i Danmark, for det har Danmark størst gavn af. Men EU er jo netop oprettet med henblik på, at der skal være fri bevægelighed hen over grænserne, og det vil garanteret også være tilfældet, når vi taler om disse spil her. Derfor er jeg overbevist om, at når ministeren får spurgt nede i EU, at vi så får et svar derfra, der hedder: På samme måde, som vi i Danmark heller ikke kan sætte barrierer op og sikre, at danskerne kun køber danske produkter, så vil det heller ikke være lovligt at sætte barrierer op, så danskerne kun må spille på danske spil.

Men lad os se på det. Spørgsmålet kommer via udvalget.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Første næstformand (Birte Weiss):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Skatteudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af lovforslag nr. L 195: Forslag til lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. (Om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v. og om øget fleksibilitet i sammensætningen af koordinationsudvalg).

Af socialministeren (Karen Jespersen).
(Fremsat 17/3 99).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Karen J. Klint (S):

Der er mange gode grunde til at rose det foreliggende lovforslag nr. L 195, ikke kun for dets indhold, men også fordi det er så godt og bredt forberedt. Her kan ingen beskyldte os for lovsjusk og uden tid til eftertanke i forberedelsen.

L 195 er et resultat af en længere høringsperiode, hvor der har været nedsat et udvalg til analyse af de gældende regler om tvang og magtanvendelse, bl.a. set i lyset af debatten om de dementes forhold.

Udvalget har beskrevet nogle af de problemer og forhold, der opstår, når mennesker med svære problemer, alvorlige funktionshæmninger eller svære psykiske lidelser bliver afhængige af andre menneskers omsorg, pleje og behandling.

Udvalget har set på manglerne i den eksisterende lovgivning og på behov for forandringer, så ny lovgivning kan være med til at fremme sociale bo- og behandlingstilbud med stor beskyttelse af den enkelte brugers selvbestemmel-

sesret og med et absolut minimum af magt-anvendelse.

Lovforslaget har været frem og tilbage mellem Folketingets partier og Socialministeriet flere gange, før vi fandt frem til det nuværende forslag, idet forslaget jo ikke kun skal begrænse en magtanvendelse, men modsat også sikre en god beskyttelse af svært funktionshæmmede beboere, så de ikke i kraft af deres eget handicap kommer til skade sig selv eller andre, og en sådan dobbelthed kan være svær at løse. For det er måske ikke så svært at definere begrebet »god omsorg«, men hvornår er der tale om omsorgssvigt, og hvornår må der anvendes magt eller tvang for at sikre en omsorg, som vedkommende tydeligt protesterer imod lige i nuet?

L 195 afløser reglerne i den nuværende magtbekendtgørelse fra nytåret år 2000, men det er ikke kun en afløsning i ord, det er en helt ny lovramme for den behandling og det samvær, der er mellem brugere og de sociale behandlere i amternes og kommunernes botilbud.

Den mest markante forandring er bortfaldet af reglerne om fiksering i en amsbolig. Det er en flot og rigtig ændring, for udviklingen har vist, at omsorg og socialpædagogisk behandling og egenbeskyttelse kan ske uden fiksering, når de rigtige sociale behandlingsforhold er til stede.

Det handler nemlig ikke om magt til at tæmme og begrænse en person, men om, at personalet har den rette viden og holdning, at boligforholdenes indretning er god, og at der gives en meget individuel socialpædagogisk behandling og omsorg. Er disse forhold til stede, er behandlingen meget mere effektiv og langsigtet end ved udøvelse af fiksering og anden magt-anvendelse.

Det vil den også blive for den lille restgruppe, over for hvem der fortsat har været anvendt begrænset fiksering, når deres personale får den fornødne viden og andre muligheder. Så jeg tror ikke på, at afskaffelsen af fiksering i socialt regi vil øge risikoen for, at de pågældende beboere indlægges på psykiatrisk afdeling. Umidelbart vil de nemlig heller ikke her opfylde lovens betingelser for fiksering.

Når L 195 først skal træde i kraft fra nytår, er det, fordi områderne skal have den fornødne tid til at indrette sig på ændrede betingelser. Der kan være behov for efteruddannelse og for overførsel af erfaringer boligerne imellem.

Den socialdemokratiske gruppe anbefaler lovforslaget og hilser det meget velkomment, at vi kan gå årtusindskiftet i møde med afskaffelse af den mest indgribende magtanvendelse, som en fiksering af en person altid vil være, ikke mindst når dette kan ske i vedkommendes egen bolig.

Erik Larsen (V):

Jeg vil gerne allerførst starte med at sige, at vi fra Venstres side er utrolig godt tilfreds med det lovforslag, som der ligger her til første behandling i dag.

Det er jo sådan, at vi mange gange her i Folketingssalen har haft drøftelser af mulighederne for f.eks. at anvende alarmsystemer i forbindelse med senildementes ophold på plejehjem m.v. De diskussioner har vi jo typisk haft, når der har været sager om personer, der har forladt deres bopæl og enten er forulykket eller har været stærkt forkomne, når de er blevet fundet.

Det, der har været det vanskelige i den her sag, har jo været balancen imellem den sikkerhed, vi gerne vil give de pågældende, som ikke altid er i stand til at tage vare på sig selv, og så den respekt, som vi gerne vil have for det enkelte menneske og de rettigheder, som vi forventer at de enkelte personer i vores samfund skal have. Det handler kort og godt om balancen mellem at sikre disse mennesker og stadig væk opretholde den værdighed for dem, som de må have krav på.

Jeg synes, at balancen i lovforslaget er ramt utrolig godt. Man har forsøgt at lave den svære balance mellem at sikre retten til magtanvendelse og til at indføre alarmsystemer, når det er påkrævet, men aldrig nogen sinde vil sætte spørgsmålstejn ved det offentliges pligt til at drage omsorg for de pågældende.

Jeg har faktisk lyst til at læse formålspargraffen til det her lovforslag op, for jeg synes, at den er så utrolig vigtig i den debat, der har været og skal være om lovforslaget: »Formålet med bestemmelserne i dette afsnit er at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Disse indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand.«

Jeg synes, at det lige nøjagtig er det, det handler om. Det handler om, at alarmsystemer og andre tekniske hjælpemidler ikke må gå hen og blive en del af omsorg og pleje eller erstatte omsorg og pleje.

Så kan man se på lovforslagets enkelte bestemmelse og konstaterer, at retssikkerheden for de mennesker, det omhandler, og hvor man ønsker at have mulighed for magtanvendelse også mod de pågældendes vilje, ikke alene er sikret ved, at det ikke kun er kommuner og amter, der kan sætte forslagene i værk, men at man også sikrer, at det sociale nævn er inde i behandlingen af de sager, hvor et indgreb sker imod de pågældendes vilje. Det synes jeg er flot.

Derudover er der sikret mulighed for advokatbistand og bisiddere for dem, der måtte blive involveret i det. Og det handler jo selvfølgelig både om de pågældende og også om de pågældendes nærmeste familie, så de også kan inddrages i disse beslutninger.

Alt i alt synes vi som sagt, at forslaget her er et godt gennearbejdet forslag, som tager de hensyn til det enkelte menneske, som jeg her har fremhævet.

Vi har ikke nogen bemærkninger til den anden del af lovforslaget om ændringerne af koordinationsudvalgenes sammensætning. Det synes vi falder udmærket i tråd med den udvikling, der er på området i øjeblikket. Så en meget positiv indstilling fra Venstres side.

John Vinther (KF):

Lovforslaget bygger, som det jo også fremgår af bemærkningerne, på det arbejde, som et udvalg nedsat af socialministeren har udført, og tilsigter at præcisere det offentliges omsorgspligt, nemlig at skabe klare forståelige regler for, hvornår der kan ske magtanvendelse over for personer med en betydelig og varig nedsat psykisk funktionsevne, og når det kan ske, hvilke indgreb der kan være tale om.

Behovet for et sådant lovforslag er jo desværre fremkommet som følge af, at det ikke i det eksisterende regelsæt med den fornødne tydelighed er beskrevet, hvad eksempelvis et plejehjem må gøre og ikke må gøre for at sikre, at senildemente ikke forlader plejehjemmet med risiko for eget og andres liv og lemmer.

For Det Konservative Folkeparti er det vigtigt at betone, at forslaget ikke handler om overvågning eller om udvidet brug af tvang. Det handler ene og alene om – ud fra hensynet til de pågældendes eget og andres velfærd – at sikre, at de pågældende mennesker ikke uforvarende kan komme til at handle på en sådan måde, at de sætter eget og andres liv og velfærd på spil. Det er vigtigt at understrege.

Det er vores opfattelse, at der med lovforslaget er fundet en god og afbalanceret måde at skabe den fornødne præcisering af reglerne og den fornødne klarhed over reglerne på, og vi kan fuldt ud tilslutte os den udtømmende liste, der er angivet i lovforslaget.

Vi er også helt enig med regeringen i, at disse indgreb er at betragte som myndighedsudøvelse. Og derfor er vi selvfølgelig også enige i, at det kun er og kun skal være de kommunale og amtskommunale myndigheder, der skal have kompetencen til at indlede sådanne skridt.

Som regeringen også er helt opmærksom på, så løses mange af de her opgaver af private i et godt samspil med det offentlige, og jeg kan godt forestille mig, at det i den praktiske hverdag kan give anledning til problemer, at de mennesker, der altså møder problemerne i deres hverdag, ikke har nogen kompetence og er henvist til, forinden de kan indlede nogen skridt, at etablere en kontakt til det offentlige system.

En sådan løbende kontakt findes selvfølgelig i forvejen, men vi vil godt undervejs i udvalgsbehandlingen søge at få klarlagt, hvordan regeringen har til hensigt at sikre, at der ikke i den praktiske hverdag opstår unødige komplikationer til ulempe for netop de personer, som lovforslaget jo skal beskytte.

Vi er i Det Konservative Folkeparti også meget tilfredse med den meget udførlige beskrivelse, der er af beslutningskompetencen og den udvidede retsbeskyttelse. Det er vores opfattelse, at det hermed på fuldt betryggende vis sikres, at de indgreb, der iværksættes, bygger på et sagligt begrundet behov, og at det ikke går ud over det strengt nødvendige.

For at gøre en meget lang historie kort så kan jeg altså sammenfattende konkludere, at Det Konservative Folkeparti kan tilslutte sig lovforslaget. Skulle der undervejs i udvalgsbehandlingen komme henvendelser, der påpeger behovet for enkelte ændringer i lovforslaget, vil vi naturligvis også indgå i en konstruktiv dialog med regeringen om det.

Villy Søvnald (SF):

Danmark har i modsætning til en række af vore nabolande ikke nogen tradition for så voldsom en magtanvendelse, som vi eksempelvis finder i nogle af de andre skandinaviske lande. Det er vi meget tilfredse med i SF. Vi tror ikke på, at magtanvendelse som sådan er et godt middel, når vi taler om socialt arbejde.

Det er heller ikke det, vi diskuterer i dag. Det, vi diskuterer i dag, er at skabe et lovgrundlag, som vi godt vidste, at vi havde som hængeparti, efter at vi vedtog serviceloven.

Problemet er, når man afinstitutionaliserer i det omfang, vi gjorde med serviceloven, hvordan vi så sikrer, at man stadig væk kan intervenere, når et menneske er i gang med at udsætte sig selv for fare. Det var nemt nok tidligere, for der var det knyttet til institutionen, og kunsten har derfor været at undgå at udvide magtbeføjelserne, altså beføjelserne til magtanvendelse. Det er det ene hængeparti, vi havde, og den ene baggrund for lovforslaget.

Den anden baggrund er, at vi jo hele tiden har haft senildemente, hvor vi har haft, om man så må sige, et uklart forhold. Der har givetvis fundet magtanvendelse sted i det omfang, personalet på et plejehjem har villet beskytte den enkelte senildemente. De har så at sige bare gjort det på egen regning og risiko. Og dér synes vi, det er rimeligt, at vi nu etablerer et klart lovgrundlag for, hvordan det så skal foregå.

Jeg vil godt på linje med andre ordførere understrege meget tydeligt, at hensigten med lovgivningen – angivet i formålsparagraffen – ikke er at udvide området for tvang. Og det tror jeg er vigtigt at få sagt, også når det efterfølgende skal tolkes. Det er måske også vigtigt, når vi skriver betænkning for lovforslaget, at det står mejslet ind.

Når jeg siger det, er det, fordi vi tidligere har troet, at vi vedtog noget, som så blev tolket i en anden retning. Jeg tror, det er ganske afgørende at understrege, at hensigten ikke er at udvide det område, hvor der udøves tvang. Hensigten er at kunne hjælpe mennesker, der har brug for hjælp, og det er så det, vi regulerer med lovforslaget her.

Vi understreger, at hensigten er, at magtanvendelse kun må ske, når det er absolut nødvendigt. Vi understreger, at den skal stå i et rimeligt forhold til det, der søges opnået med magtanvendelsen, og endelig at magtanvendelsen skal udøves så kortvarigt og så skånsomt som muligt. Det ses også meget tydeligt af den udtømmende liste, hvor der kan være tale om magtanvendelse: alarmsystem og fastholdelse, hvis man er til fare for sig selv og andre, samt tilbageholdelse i egen bolig.

Der er bygget et ankesystem op, hvor det sociale nævn generelt skal godkende foranstaltninger imod den pågældendes vilje, og i tilfælde af anbringelse i en bolig uden samtykke skal

personen eller sagen sikres bistand fra en advokat. Dermed synes jeg også, at vi har bestræbt os på så vidt muligt at sikre en stor retssikkerhed, når vi anvender magt som beskyttelse af den enkelte.

Derudover er det understreget i lovforslaget, at den nødvendige omsorg og pleje aldrig kan erstattes af hverken tekniske løsninger eller magtanvendelse. Det tror jeg altså også er ret vigtigt at få sagt. Vores entydige erfaring, som fru Karen Klint gjorde rede for, når det gælder yngre psykisk handicappede – eller psykisk funktionshæmmede, som de hedder nu – og når vi taler om senildemente, er, at hvis personale-normeringen er god nok, og hvis de bygningsmæssige rammer er gode, så nedsætter vi dramatisk behovet for at anvende magt.

Det må så modsat også betyde, at enhver magtanvendelse, der bliver anvendt, uden at man udtømmende har anvendt muligheden for via bedre personalenormering eller andre ting at klare et problem, ikke er i overensstemmelse med loven. Det er den modsatte tolkning. Og den tror jeg så også det er vigtigt at få understreget her.

Jeg vil runde af med at sige, at vi vil bruge udvalgsarbejdet til endnu en gang at undersøge det, for det er vanskeligt det her. Det er også derfor, det har været så længe undervejs. Det er derfor, vi har arbejdet så meget med det. Vi vil undersøge, om vi nu også udtømmende har nået at lukke alle de ender, som jeg tror et flertal af ordførerne gerne vil have lukket. Det vil vi afdække under udvalgsarbejdet.

I øvrigt støtter vi lovforslaget.

Inge Refshauge (DF):

Lovforslaget her giver en bedre retssikkerhed i forhold til selvbestemmelsesretten for mennesker, der grundet nedsat psykisk funktionsevne er ude af stand til at tage egne beslutninger om deres liv. Det giver ligeledes bedre retningslinjer for magtanvendelse fra personalet, der yder omsorgen.

Lovforslaget lægger op til at afgrænse formerne for magtanvendelse og indgrib i bestemmelsesretten. Der gives retsgaranti i form af de krav, der stilles for at iværksætte fiksering, tilbageholdelse i boligen, brug af diverse beskyttelsesmidler – såsom pejlesystemer m.v. – til psykisk syge og demente personer og ligeledes retsbeskyttelse ved anbringelse i særlige boformer, hvis dette skal ske uden samtykke fra eventuel værge.

Her kunne vi i Dansk Folkeparti, når vi nu snakker om værger, godt tænke os at vide, om værgemålsloven er skruet sådan sammen, at der eventuelt kan sidde en advokat og være værge for flere klienter samtidig. I et enkelt tilfælde har vi hørt om en advokat, der skulle være værge for omkring 160 personer samtidig. Er dette tilfældet, finder vi det yderst betænkeligt, hvis man skal varetage klientens interesser fuldt ud.

Loven kan få betydning for f.eks. plejehjemsbeboere, der udtrykker ønske om at forlade plejehjemmet, men som ikke er i stand til at klare sig selv på grund af demens. Som det er i dag, er der ikke lovhjemmel til at tilbageholde en person, der vil væk fra plejehjemmet, uanset hvor dement personen er. Lovforslaget giver helt nøje instrukser om, hvilke foranstaltninger det er lovligt at iværksætte over for disse mennesker med svær demens, hjerneskade, sindsyge eller psykisk meget uligevægtige personer, som er ude af stand til at klare sig selv. Loven giver således en beskyttelse af den syge person.

Jeg har dog lige et spørgsmål til ministeren omkring tvangsfiksering. Hvis dette er nødvendigt, er der så sørget for, at den fikserede overvåges konstant under fikseringen? Her har vi jo desværre en gang imellem hørt horrible beretninger. Jeg ved, at ude i amterne skal magt-anvendelse og fiksering indberettes.

Et par spørgsmål har Dansk Folkeparti helt sikkert i udvalget, og det gælder de senildementes forhold ude på plejehjemmene, deres og de andre beboeres sikkerhed samt senildemente i eget hjem. Men i det store og hele er vi meget positive over for dette lovforslag.

Den anden del af lovforslaget åbner op for en mere bred sammensætning af koordinationsudvalgene, så de tilpasses de lokale interesser. Dansk Folkeparti går positivt ind i udvalgsbehandlingen.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Det er jo en rigtig god dag, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak til ministeren og de dygtige embedsmænd/-kvinder i ministeriet for et godt, langt og grundigt samarbejde om lovforslaget. Når jeg siger det, er det, fordi nogle vil synes, at det har været længe undervejs, men det synes jeg egentlig har været nødvendigt for at sikre, at man tog alle i ed.

Det er så vigtigt og så følsomt et område, at det er væsentligt, at man er sikker på, at det, man lægger ned, ikke vil møde modstand, fordi

man ikke har gjort sit arbejde grundigt nok. Og det er der i hvert fald heller ingen grund til at sige her.

Når det er så vigtigt, er det jo, fordi det her forslag omfatter de svageste i samfundet, og det er nødvendigt at afveje den enkelte persons integritet mod den magt, som samfundet nødvendigvis må udøve over for den enkelte i visse tilfælde. Med vedtagelsen af serviceloven faldt magtanvendelsescirculæret jo væk, og der har så været sådan et tomrum siden.

Det har også været nødvendigt at forholde sig til institutionsbegrebets ophævelse. Hvordan skulle man bære sig ad i beboerens eget hjem? Det er jeg glad for at der er kommet en løsning på nu.

På området for senildemente ved jeg, at der i flere år er blevet efterlyst regler for, hvordan man som personale skal forholde sig, når den demente forlader sin plejebolig. Det har retssikkerhedsmæssigt været en gråzone. I de enkelte botilbud har man jo for at forhindre de demente i at forsvinde, uden at personalet er orienteret, foretaget sig forskellige meget fornuftige ting, men der har jo ikke været nogen lovhjemmel for det, man har gjort. Det er der da så heldigvis også kommet en løsning på nu.

Jeg vil gerne understrege, at det ikke er vores opfattelse, at man med den her løsning kan gå hen og kigge på: Kan vi så ikke undvære noget personale, når vi nu har sikret os på den her måde? Her vil jeg sige med det samme, at det ikke er tanken. Tanken er alene at sikre de demente.

Der har også været et ureguleret område vedrørende ældre i eget hjem, dvs. dem, der har behov for at komme hen i en anden bolig, en mere egnet bolig. Her er jeg glad for, at man har taget et meget konkret eksempel med, som viser, hvad der er problemet.

Problemet er jo, at hvis man ikke længere kan klare sig i sin bolig, eller hvis de, der bor sammen med en, heller ikke længere kan gøre de ting over for en, som kan være nødvendige, så bliver man magtesløs; man kan ikke klare det. Derfor er de ting sket, men der har ikke været en retssikkerhed omkring det. Det er jo meget store indgreb, man begår, når man griber ind over for folks egen bolig og flytter dem mod deres vilje. Men der er i hvert fald nu helt sikre retsgarantier for, at grundlaget er i orden, før man griber til det.

Især er vi i CD glade for, at det har været muligt at afskaffe fiksering inden for det sociale

område. Mekaniske tvangsmidler, som det hedder, bæltter og fodremme, er ikke længere tilladt, og kan kun anvendes i det psykiatriske system. Vi ønsker ikke at gå ind i det nytusinde med sådan nogle utidssvarende bestemmelser. Det er ikke nødvendigt. Det er så få tilfælde, og det kan klares i samarbejde mellem de to instanser, det psykiatriske system og det sociale system.

Koordinationsudvalgets sammensætning ændres jo på baggrund af de praktiske erfaringer, man har gjort sig. Så jeg synes, det er en god idé at give kommunerne større beføjelser på det område.

Det, vi gør med lovforslaget, er, at retssikkerheden for de mennesker, som forslaget omfatter – med det, ministeren har lagt på bordet – er styrket væsentligt, samtidig med at de grå zoner er afklaret.

CD kan støtte forslaget og ser frem til et grundigt udvalgsarbejde.

Anders Samuelsen (RV):

Det er et utrolig vigtigt lovforslag, vi her er i færd med at behandle. Den foreslåede lovændring vil nemlig give en tiltrængt afklaring og præcisering af reglerne for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for psykisk handicappede.

Regelgrundlaget på det sociale område i forhold til psykisk handicappede har alt for længe været mangelfuldt. Det har skabt en stor usikkerhed hos både pårørende til psykisk handicappede og hos plejepersonale, som har haft det daglige ansvar for disse mennesker, samt hos de politisk ansvarlige myndigheder.

Blandt de mange uafklarede spørgsmål, som plejepersonalet daglig har stået over for, er f.eks., om det er lovligt at forhindre en senildement i at forlade plejehjemmet, eller om det er lovligt at fastspænde en person for at forhindre, at vedkommende falder og kommer alvorligt til skade.

For Det Radikale Venstre er det helt afgørende, at der med dette forslag sker en afgrænsning af, hvilke foranstaltninger det er lovligt at anvende over for mennesker med psykiske handicap, og at der nu gives retsgarantier i de tilfælde, hvor foranstaltningerne anvendes.

Jeg skal ikke gå ind i alle lovforslagets enkeltdele, men blot fremhæve nogle af de væsentligste hovedpunkter, som Det Radikale Venstre især lægger vægt på.

For det første giver lovændringen præcise regler for, hvordan psykisk handicappede må, kan og skal behandles rundt om på landets plejehjem og i de forskellige boformer. Det bliver nu lovligt at tvangstilbageholde beboere på plejehjem og i ældreboliger, selv om de ønsker at forlade boligen, og at føre dem tilbage til boligen mod deres vilje, hvis det skønnes rigtigt.

For det andet bliver det lovligt at benytte alarm- og pejlesystemer og beskyttelsesmidler, som f.eks. fastspænding, for at forhindre personskade. Alarmsystemer er en nyskabelse, som efter Det Radikale Venstres mening i mange tilfælde vil forbedre forholdene for især de senildemente og sikre, at de får en forsvarlig støtte og pleje.

Med hensyn til anvendelsen af beskyttelsesmidler er det jo en kendsgerning, at de i praksis oftest benyttes på plejehjem. Derfor er det vigtigt, at dette område nu også bliver reguleret.

For det tredje præciserer forslaget også, at magtanvendelse og indgreb i selvbestemmelsesretten skal begrænses mest muligt, og at den aldrig må erstatte omsorg og socialpædagogisk bistand. Det er en pointe, som nok virker banal, men som ikke kan gentages for mange gange.

Og sidst, men ikke mindst, vil det fremover ikke længere med hjemmel i den sociale lovgivning være tilladt at fiksere personer. På det område har der faktisk aldrig været en klar lov hjemmel, men nu fastslås det helt klart, at fiksering kun må finde sted i det psykiatriske behandlingssystem.

Det er selvfølgelig altid svært at finde en balance mellem hensynet til den enkeltes integritet og hensynet til at kunne give den nødvendige støtte til personer med betydelige psykiske handicap. Og man kan vel altid diskutere, hvad der er, og hvad der ikke er i den enkeltes bedste interesse. I Det Radikale Venstre finder vi imidlertid, at der med dette lovforslag er fundet den rette balance mellem disse hensyn.

Lovændringen vil styrke retssikkerheden i forhold til mennesker med et psykisk handicap og vil samtidig fjerne usikkerheden hos de personer, som har ansvaret for disse mennesker.

Jeg skal derfor på denne baggrund meddele, at Det Radikale Venstre støtter lovforslaget.

Jette Gottlieb (EL):

Enhedslisten er glad for, at der endelig langt om længe ligger et forslag til regler om magtanvendelse. Det har været nødvendigt at bruge meget tid på det, for det er selvfølgelig et meget

sårbart område. Men det har været specielt savnet som følge af hele afinstitutionaliseringen.

Det er vigtigt at sikre, at der er mulighed for at gribe ind i forhold til de borgere, der har allersværest ved at tage vare på egne interesser. Men det er også vigtigt at forhindre en større indgriben end den absolut mest nødvendige.

Der har jo desværre været meget kort tid til at gennemgå forslaget i detaljer, og derfor kan jeg ikke komme med en fuldstændig tilkendegivelse nu, men umiddelbart ser forslaget fornuftigt ud på de allerfleste punkter. Tilsyneladende giver loven sikkerhed for, at magtanvendelse, som f.eks. alarmer og pejlesystemer, aldrig må erstatte den personlige tætte kontakt, som alle ved er nødvendig for de borgere, forslaget retter sig mod. Det er i hvert fald den måde, vi læser forslaget på, men det er klart, at der er andre fortolkningsmuligheder.

Vi havde gerne set, at forslaget havde sikret værgemål til de borgere, hvor der er berettiget tvivl om, hvorvidt der foreligger samtykke eller der ikke gør. For det er jo positivt, at forældre og andre pårørende skal høres, men vi tror ikke altid, at nære pårørende kan adskille egne ønsker og behov fra klienternes interesser, og derfor ville et værgemål give disse grupper en større retssikkerhed.

Vi synes, det ville være en god idé, og vi mener også, at det er nødvendigt at sende lovforslaget til høring hos de patienter og faglige organisationer, der har en særlig viden om det her problemfelt.

Vi tror, at der bliver et langvarigt udvalgsarbejde, for der vil være mange delspørgsmål at afklare, men vi er parate til at gå ind i det. Enhedslisten støtter forslaget.

Tom Behnke (FP):

Også Fremskridtspartiet finder, at det er meget positivt, at vi nu får forslaget her.

Jeg har siddet og bemærket, hvordan alle ordførerne har talt meget positivt om forslaget og været meget enige i forslaget, og det er da glædeligt. Det, der så blot måske står tilbage, er, at det kan virke lidt underligt, at de tre gange, Fremskridtspartiet har fremsat forslag i Folketinget om, at det her det skulle være tilladt, har alle ordførerne talt imod det, regeringen har talt imod det, og ministeren har talt imod det.

Det kunne ikke lade sig gøre at vedtage Fremskridtspartiets forslag. Man skulle gøre det på en helt anden måde.

Det er jo lidt sådan, når vi taler om de samme principper, at når det bliver fremsat fra den ene side, så duer det slet ikke, men når det bliver fremsat fra den anden side, så duer det hele vejen igennem. Det er lidt underligt, for det, man jo skal huske på, er, at Fremskridtspartiets forslag var et beslutningsforslag, og det vil sige, at det jo kun var en politisk binding af regeringen. Derefter kunne regeringen så fremsætte sit lovforslag.

Det har regeringen så gjort alligevel, og derfor er det jo en glædens dag, at vi i Fremskridtspartiet får vedtaget endnu et forslag i Folketinget, og det er vi glade for.

Det, der er en fordel med forslaget her, er, at man jo gør to ting: man får styrket retssikkerheden for de personer, som er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt på grund af et psykisk handicap. Den retssikkerhed skal naturligt være styrket. Det skal være en klar og præcis retssikkerhed, der gør sig gældende over for disse personer, således at både de og deres pårørende og personalet ved, hvad de skal forholde sig til, og hvordan de skal forholde sig til det.

Det andet, der ligger i det, er, at det er glædeligt, at man i de tilfælde, hvor det er nødvendigt at anvende en eller anden form for magt, nu også får nogle præcise regler for, hvordan man så i givet fald skal gøre det, og hvordan man skal forholde sig i de præcise sager.

Vi er i Fremskridtspartiet glade for, at vi nu langt om længe får hjulpet personalet ude på landets plejehjem og lignende steder, så det bliver tilladt at beskytte de ældre senildemente mod, at de ved en fejl kommer til at forlade f.eks. plejehjemmet, forvilder sig ud i trafikken og bliver væk, måske endda først bliver fundet langt senere, forkomne eller måske endda døde. Det har vi desværre set alt for mange grumme eksempler på.

Derfor er det glædeligt, at lovforslaget nu ligger her, og selv om det er et meget teknisk kompliceret forslag, så håber vi i Fremskridtspartiet, at vi kan komme igennem med forslaget, og at det kan blive vedtaget her inden sommerferien, således at vi kan få sikret, at personalet derude har nogle spilleregler at forholde sig til, så det bliver muligt at sætte alarmer eller pejlesystemer enten i en skohæl eller i en jakkelomme eller på anden lignende vis, således at personalet bliver opmærksomme på, hvis der er en senildement, der forlader plejehjemmet, og skulle det ske, så er man i hvert fald meget hurtigt i stand til at finde vedkommende igen.

Disse foranstaltninger er jo ikke noget, der bliver gjort for at genere de ældre. Det er ikke noget, der bliver gjort for at genere de senildemente, tværtimod er det for at hjælpe dem.

Vi er også tilfredse med de kriterier, der bliver sat op i lovforslaget i forhold til, hvornår man må benytte magtanvendelse, nemlig at det skal være absolut nødvendigt. Naturligvis skal det det. Det, at det skal foregå så skånsomt som muligt og skal være så kortvarigt som muligt, er også gode elementer. Man kan så i forhold til f.eks. at lægge alarmbrikker i lommerne på de senildementes tøj sige, at det er et spørgsmål om, hvor kortvarigt det kan gøres, men naturligvis skal det tilstræbes, at det er så kortvarigt som muligt.

Endelig det vigtige: Disse foranstaltninger må ikke erstatte omsorg og pleje. Det må ikke være således, at man læner sig op af dette lovforslag og bruger forslaget som en sovepude, så man svigter i forhold til omsorg og pleje. Omsorgen og plejen skal være der, og disse foranstaltninger skal være et supplement til den omsorg og pleje, som man både i kommunerne og amterne jo har pligt at leve op til.

Så vi er i Fremskridtspartiet glade for, at vi får endnu et forslag vedtaget, og vi støtter naturligvis ministerens.

Tove Videbæk (KRF):

Spørgsmålet om sociale myndigheders behandling af mennesker med psykisk svækkelse, herunder alderdomssvækkelse, har gennem de senere år givet anledning til debat. Der er således rejst tvivl om, hvorvidt en række foranstaltninger, der bruges for at hindre demente i at forlade et plejehjem, er lovlige.

Socialministeren har derfor fremsat et lovforslag, der har to formål: dels at præcisere det offentliges omsorgspligt og dels at skabe klare regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Der står i forslaget, at anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået, og hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige, skal disse anvendes, og der står ligeledes, at magtanvendelse skal udøves så skånsomt og så kortvarigt og med størst muligt hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende osv.

Forslaget retter altså op på den fadæse, der blev begået for nogle år siden, da vi af hensyn til den personlige frihed holdt fanen så højt, at vi lod nogle af vores svageste medborgere i

stikken. En hjemmesygeplejerske skrev til mig i den her forbindelse: Dagligt må jeg efterlade mennesker, som har en psykisk sygdom eller en demens, i hjælpeløs tilstand, fordi vi ikke må gøre noget ved dem, som de ikke selv forstår er til deres eget bedste. Det er – kommenterer den pågældende hjemmesygeplejerske – omsorgssvigt, så det råber til himlen.

Det her lovforslag går ud i alle problemhjørnerne, og der bliver også nævnt, at magtmidler ikke må være en løsning på et personale-mangelproblem.

Jeg har en konkret bemærkning til den paragraf, der hedder 109 a, stk. 2. Der står her, at kommunen eller amtskommunen træffer afgørelse om, i hvilken periode de personlige alarm- eller pejlesystemer må anvendes, og vurderer løbende, om en mindre indgribende foranstaltning kan anvendes. Det ville jeg gerne have ændret til, at der stod »mindst hvert halve år« i stedet for løbende, idet vi kan være nervøse for en vis træghed i systemet enkelte steder i landet. Det samme gælder naturligvis vedrørende § 107 c, stk. 2, og § 109 d, stk. 2.

Forslagets hovedafsnit bygger på den rapport, udvalget om psykisk syge afsluttede sit arbejde med i januar 1998, og formålet med dette lovforslag er at styrke retssikkerheden for personer, der er ude af stand til at handle fornuftsmæssigt på grund af et psykisk handicap.

Forslaget synes vi i Kristeligt Folkeparti er godt, og det er gennemarbejdet, og vi kan støtte denne del af lovforslaget.

Den anden del af lovforslaget drejer sig om koordinationsudvalgenes sammensætning. Også denne del af lovforslaget kan vi støtte.

Tillad mig dog her en dagsaktuel bemærkning. I morges kunne man i regionalradioen i Vestjylland høre i nyhederne, at en fri fagforening – det var Kristelig Fagbevægelse – blev udelukket fra at være med i arbejdet omkring sammensætning af koordinationsudvalget dér. Det skyldtes, at to andre fagforeninger, som var til stede, udvandrede fra mødet, hvor man skulle sammensætte koordinationsudvalg, fordi de bestemt ikke ville samarbejde med Kristelig Fagbevægelse om sammensætning af koordinationsudvalget i Holmsland-Ringkøbing Kommune.

Kommunens socialudvalg så derfor ingen anden løsning på problemet end at udelukke Kristelig Fagbevægelse fra muligheden for at være med i koordinationsudvalget.

Jeg er godt klar over, at socialministeren ikke kan tage stilling i en enkelt sag, men jeg vil dog gerne have ministerens kommentar til, om det var meningen med oprettelsen og sammensætningen, at nogle parter i denne her sag skulle kunne udelukke andre, fordi de simpelt hen bare ikke ville være i stue med dem og samarbejde med dem.

Men vi støtter forslaget.

Socialministeren (Karen Jespersen):

Da vi i foråret 1997 indgik et forlig eller en aftale om revision af bistandsloven og de fire nye lovforslag, der skulle erstatte bistandsloven, havde vi nogle enkelte uløste områder. Og et af de allervigtigste områder, vi ikke havde fået løst på det tidspunkt, var reglerne for magtændelse over for mennesker, der ikke kan tage vare på sig selv og deres retsbeskyttelse i den forbindelse.

Derfor blev det område udskudt under henvisning til, at der allerede på det tidspunkt sad et større udvalg, der havde fået i opdrag at komme med et forslag til, hvordan vi kunne løse de problemer, der var.

Når der eksisterede uløste problemer, hang det jo sammen med, som det også er blevet sagt, at man kun havde en bekendtgørelse til at regulere området, og den bekendtgørelse var ufuldstændig. Den blev så endnu mere ufuldstændig, i og med de nye lovforslag blev vedtaget, fordi det åbnede for en ny kombination af bolig og service og pleje.

Så vi har godt vidst, at der var problemer både med retssikkerheden og klare retningslinjer for de ansatte, der skal arbejde med de mennesker, vi har med at gøre. Det har været fuldt begrundet, at det har taget så lang tid, og det er der da heller ingen, der har sat spørgsmålstegn ved, fordi det er meget vanskelige retssikkerhedsspørgsmål, vi har med at gøre.

Men det glæder mig selvfølgelig meget, at alle ordførere så også har vurderet, at det er et meget gennearbejdet forslag, der kommer rundt i alle hjørner, som det er blevet sagt, og tager hensyn til en række forhold.

Det er jo selvfølgelig nærliggende, at flere af ordførerne har efterlyst et grundigt udvalgsarbejde, hvor de får sikkerhed for, hvad baggrunden er for, at der lige præcis står, som der står,

og kan det se anderledes ud, eller er den formulering, der er valgt, så den helt rigtige formulering. Det er jeg selvfølgelig fuld af forståelse for, men kan sige, at de formuleringer, der står, virkelig har været endevendt på alle leder og kanter, og der har været arbejdet meget med det.

Det er rigtigt, som hr. Tom Behnke siger, at der har været beslutningsforslag omkring de dementes retstilstand, men det er ikke rigtigt at sige, at partierne afviste. Det gjorde regeringen ikke. Så vidt jeg husker, sad udvalget omkring retssikkerhed allerede på det tidspunkt, og det var det, der blev henvist til, da vi sagde, at vi ikke kunne støtte Fremskridtspartiets forslag, men at vi var enige i hensigten.

Men jeg synes, vi skal glæde os over, at vi er så enige, som vi nu er, om at sørge for, at der kommer klare regler, når det gælder sikring af omsorgen for de grupper, vi snakker om, og også klare retningslinjer for de mennesker, der skal arbejde med det.

Så jeg ser frem til, at det bliver et forslag, som kan vedtages af hele Folketinget i enighed.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Henning Grove):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 24. marts 1999, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 16.36
